

INOVOVANÉ UČEBNÉ OSNOVY PRE PREDMET

PRVOUKA

PRIMÁRNE VZDELÁVANIE	ISCED 1
VYUČOVACÍ JAZYK	SLOVENSKÝ JAZYK
VZDELÁVACIA OBLASŤ	ČLOVEK A PRÍRODA
PREDMET	PRVOUKA
SKRATKA PREDMETU	PVO
ROČNÍK	PRVÝ
ČASOVÁ DOTÁCIA	1 HODINA TÝŽDENNE 33 HODÍN ROČNE
MIESTO REALIZÁCIE	TRIEDA BIOZÁHRADA V NAŠEJ ŠKOLE EKO-UČEBŇA

Úvod

Vzdelávací štandard prvouky nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevyklučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard prvouky ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia v prvouke. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovať.

Keďže predmet je vytvorený z obsahov dvoch vzdelávacích oblastí – prírodovednej a spoločenskovednej, výkonový štandard je rozdelený do dvoch častí, ktoré korešpondujú s danými vzdelávacími oblasťami. Spoznávanie prírodného prostredia je viazané s iným typom poznávacích procesov v porovnaní so spoznávaním spoločenského prostredia, preto zostali vzdelávacie oblasti v tomto dokumente formálne oddelené. Vytvorením spoločného predmetu pre dve vzdelávacie oblasti však naznačujeme možnosť vytvárať také tematické aktivity, v ktorých sa rozvíjajú vedomosti a spôsobilosti v oboch spomínaných vzdelávacích oblastiach.

Charakteristika predmetu

Prvouka vytvára vedomostný, spôsobilostný a postojový základ pre dva nadväzujúce predmety – prírodovedu a vlastivedu. Vo vlastivednej oblasti sa zameriava na poznávanie reálneho spoločenského priestoru prostredníctvom oboznamovania sa s fungovaním služieb, samosprávy a geografického opisu krajiny. V prírodovednej oblasti poznávaním organizmov, neživého prostredia a ich vzájomných vzťahov oboznamuje žiakov s reálnym prírodným priestorom prostredníctvom skúmania fungovania vybraných prírodných javov.

Ciele predmetu

Žiaci:

- rozvíjajú svoje predstavy o vybraných prírodných a spoločenských javoch,
- rozvíjajú svoje pozorovacie spôsobilosti tak, aby z bežne zažívaných situácií dokázali získať nové informácie a obohatiť si doterajšie poznanie,
- sú vedení k porovnávaniu predmetov a javov a k zoskupovaniu, triedeniu predmetov a javov podľa identifikovaných znakov,
- zovšeobecňujú na základe porovnávanía,

- vytvárajú vlastný, argumentačne podložený úsudok,
- spolupracujú pri riešení jednoduchých skúmateľských aktivít, pričom súčasťou kooperácie je podieľanie sa na aktuálnom poznaní a jeho efektívnom využívaní pri tvorbe záveru (riešenia),
- argumentujú prostredníctvom vlastnej skúsenosti, t.j. rozvoja odbornej diskusie k danej téme, ktorá je adekvátne z hľadiska veku primeranosti žiakov,
- rozlišujú vhodné a nevhodné správanie v triede aj mimo nej,
- uvedomujú si a rešpektujú rozdielnosť u ľudí (rozumejú, že existujú podobnosti a rozdiely medzi skupinami ľudí),
- vysvetľujú význam pravidiel a predpisov v živote,
- rozlišujú riziká spojených s každodenným životom a možnosťami úrazu (šport, rekreácia a i.),
- poznajú bezpečnosť v domácom prostredí, v škole i na ceste do školy a v mimoškolských aktivitách,
- poznajú pravidlá správania sa v rizikových situáciách podľa vzoru (vedia ako a kde sa obrátiť o pomoc).

Kompetencie

Kompetencia (spôsobilosť) k celoživotnému učeniu sa

- uvedomuje si potrebu svojho autonómneho učenia sa ako prostriedku seberealizácie a osobného rozvoja,
- dokáže reflektovať proces vlastného učenia sa a myslenia pri získavaní a spracovávaní nových poznatkov a informácií a uplatňuje rôzne stratégie učenia sa,
- dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať,
- kriticky hodnotí svoj pokrok, prijíma spätnú väzbu a uvedomuje si svoje ďalšie rozvojové možnosti,

Sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)

- dokáže využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, má adekvátny ústny a písomný prejav situácii a účelu komunikácie,

- efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie,
- vie prezentovať sám seba a výsledky svojej práce na verejnosti, používa odborný jazyk,
- dokáže primerane komunikovať v materinskom a v dvoch cudzích jazykoch,
- chápe význam a uplatňuje formy takých komunikačných spôsobilostí, ktoré sú základom efektívnej spolupráce, založenej na vzájomnom rešpektovaní práv a povinností a na prevzatí osobnej zodpovednosti,

Kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy

- uplatňuje pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení,
- je otvorený (pri riešení problémov) získavaniu a využívaniu rôznych, aj inovatívnych postupov, formuluje argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov,
- dokáže spoznávať pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomuje si aj potrebu zvažovať úrovně ich rizika,
- má predpoklady na konštruktívne a kooperatívne riešenie konfliktov,

kompetencie (spôsobilosti) pracovné

- dokáže si stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočneniu svojich cieľov,
- je flexibilný a schopný prijať a zvládať inovatívne zmeny,
- chápe princípy podnikania a zvažuje svoje predpoklady pri jeho plánovaní,
- dokáže získať a využiť informácie o vzdelávacích a pracovných príležitostiach.

Vzdelávací štandard

- vzdelávacia oblasť *Človek a príroda*

Rastliny – 8 h

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:	

<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznať základné časti rastlín, - identifikovať základné časti rastlín (přhl'ava dvojdomá, púpava lekárska, rebríček obyčajný, kapsička pastierska, ruža šíповá, pagaštan korský1), - identifikovať päť podobností a päť odlišností v tvaroch, veľkosti, farbe základných častí rôznych rastlín, - na základe vlastného pozorovania triediť rastliny na byliny, kry a stromy, - deliť rastliny podľa tvaru listov na listnaté a ihličnaté, - opísať funkcie jednotlivých častí rastlín (napríklad: koreňom rastlina čerpá z pôdy vodu a živiny), - vysvetliť princíp opeľovania, - že plod je časť rastliny, ktorá vzniká z kvetu, - že plody obsahujú semená, z ktorých vyrastú nové rastliny. 	<ul style="list-style-type: none"> - základné časti rastlín: koreň, stonka, list, kvet, plod - byliny, kry, stromy - životné prejavy rastlín – rast, vývin, rozmnožovanie
--	--

Živočíchy – 3 h

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uviesť tri spoločné a tri rozličné znaky, ktorými sa živočíchy a rastliny vzájomne podobajú, 	<ul style="list-style-type: none"> - životné prejavy živočíchov suchozemské a vodné živočíchy dravec, korisť končatiny

<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť, ako sú živočíchy tvarom tela a spôsobom života prispôsobené prostrediu, v ktorom žijú (ako príklad použije: mačka domáca, dážd'ovka zemná, krt obyčajný, lastovička obyčajná, kapor obyčajný, voš detská), - na príkladoch uviesť rozdiely medzi suchozemskými a vodnými živočíchmi, - že živočíchy získavajú potravu rôznym spôsobom, - vysvetliť vzťah dravec a korisť, - vysvetliť význam maskovania živočíchov v prostredí, - identifikovať časť tela, ktorá zabezpečuje živočíchom pohyb, - triediť živočíchy podľa toho, čím a ako sa pohybujú a tieto informácie dať do súvislosti s tým, kde a ako živočíchy žijú. 	
---	--

Človek – 8 h

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikovať päť základných zmyslov človeka a im prislúchajúce zmyslové orgány, - vysvetliť význam zmyslových orgánov pre život človeka, 	<ul style="list-style-type: none"> - zmysly: zrak, sluch, hmat, čuch, chuť, poruchy zraku

<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť zásady starostlivosti o zrak a sluch, - vytvoriť závery o funkcii ušnice pri zachytávaní zvuku, - že orgány hmatu sú rozmiestnené po celom tele v koži a sú zodpovedné za jej citlivosť. 	
--	--

Neživá príroda a skúmanie prírodných javov – 10 h

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť rozdiel medzi živými a neživými súčasťami prírody, - triediť na základe znakov, identifikovaných vlastným pozorovaním, prírodné objekty na živé, neživé a odumreté, - vysvetliť, na čo všetko používa človek vodu a čo by sa stalo, ak by jej mal nedostatok, - vysvetliť, aký význam má voda v pôde a ako sa to týka človeka, - že voda sa vyskytuje v rôznych formách (niektoré vymenuje, napr. ľad, vodná para, sneh, dážď, námraza, rosa), - vymenovať tri typy vodných zdrojov, - na základe skúmania vytvoriť závery o priesvitnosti a priehľadnosti rôznych materiálov (prostredí), 	<ul style="list-style-type: none"> - životné prejavy organizmov: pohyb, rast, príjem potravy, dýchanie, rozmnožovanie - vodné zdroje (potok, rieka, jazero, more, podzemná voda), význam vody pre život - svetelné zdroje, tieň, priesvitný, priehľadný, nepriesvitný materiál, meranie času, presýpacie hodiny, kyvadlo

<ul style="list-style-type: none"> - že hlavným zdrojom svetla je Slnko, - vysvetliť, kedy sa vytvára a kedy sa nevytvára tieň, kedy sa vytvára dlhší tieň a kedy sa vytvára kratší tieň, kedy sa vytvára viac tieňov, - vymenovať ďalšie zdroje svetla: plameň, blesk, žiarovka a iné elektrické zariadenia, ktoré vytvára človek, - navrhnúť vlastný spôsob merania časového úseku, - zostrojiť presýpacie hodiny, - vysvetliť vzťah rýchlosti presypania presýpacích hodín a niektorých vlastností presýpanej látky na základe pozorovania presýpacích hodín, <ul style="list-style-type: none"> - zostrojiť kyvadlo, - vysvetliť vzťah rýchlosti kmitania kyvadla a niektorých vlastností kyvadla na základe pozorovania kyvadla. 	
--	--

- vzdelávacia oblasť *Človek a spoločnosť* – 4 h

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientovať sa v budove školy (trieda, jedáleň, WC a i.), - definovať pravidlá bezpečnosti pri návšteve školy, - pomenovať významné orientačné body v 	<ul style="list-style-type: none"> - moja trieda, škola, bezpečnosť v škole, v triede, orientácia v priestore - kde, tu, tam, vpravo, vľavo, hore, dolu, vpredu, vzadu - škola, školský dvor, objekty v okolí

<p>blízkosti školy (budovy a i.),</p> <ul style="list-style-type: none"> - povedať zjednodušenú adresu školy a adresu svojho bydliska, - rozlíšiť pojmy predtým, včera, dnes, potom a zajtra, - identifikovať dni v týždni, <ul style="list-style-type: none"> - čo škodí zdraviu, - určiť členov rodiny vo vzťahu k sebe. 	<p>školy, adresa školy, adresa môjho bydliska</p> <ul style="list-style-type: none"> - dni v týždni, začiatok, koniec, predtým, včera, dnes, potom, zajtra - umývanie rúk, čistota tela, návšteva a správanie sa u lekára, v lekárni - funkcia členov rodiny, prejav úcty k rodičom, starým rodičom a jednotlivým členom rodiny
--	--

Metódy a formy práce

Odporúčame využívať v predmete prvouka nasledujúce vyučovacie metódy:

- priameho prenosu poznatkov (živé rozprávanie, opis spojený s pozorovaním, vysvetľovanie, besedu – dialogickú metódu, didaktické hry a metódu otázok a odpovedí),
- sprostredkovaného prenosu poznatkov (pozorovanie prírodnín, pokus, demonštrácia),
- práce s textom (práca s učebnicou, s pracovným zošitom a ďalšou literatúrou),
- a iné aktivizujúce metódy (pojmová mapa, brainstorming, atď.

V edukačnom procese prvouky by sa mala využívať nielen základná organizačná forma vyučovacia hodina, ale aj exkurzia, vychádzka.

Hodnotenie predmetu

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy, aké sú jeho pokroky. Súčasťou je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov. Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Budeme dbať na to, aby sme prostredníctvom hodnotenia nerozdeľovali žiakov na úspešných a neúspešných. Hodnotenie budeme robiť na základe určitých kritérií, prostredníctvom ktorých budeme sledovať vývoj žiaka. Základným dokumentom, ktorým sa budeme riadiť, sú

Metodické pokyny na hodnotenie žiakov ZŠ č. 22/2011. V triedach, v ktorých je väčší počet žiakov zo SZP učiteľ prihliada na túto skutočnosť. Môže znížiť obsah učiva (maximálne 10 %), náročnosť písomných, kontrolných prác. Musí byť však zachovaný predpísaný tematický obsah.

Hodnotenie žiakov 1. ročníka v priebežnom aj celkovom hodnotení je slovné.

Hodnotenie má motivačný charakter, preto využívame hlavne pozitívne hodnotenie - **pochvala, povzbudenie, pohladenie**. Zohľadňujú sa vekové a individuálne osobitosti žiaka s prihliadaním na jeho momentálnu psychickú i fyzickú disponovanosť.

Na vysvedčení sa hodnotí slovne stupňami:

- a) dosiahol veľmi dobré výsledky,
- b) dosiahol dobré výsledky,
- c) dosiahol uspokojivé výsledky,
- d) dosiahol neuspokojivé výsledky.

Odmenu za usilovnosť žiaka je pozitívna pečiatka. Zo všetkých predmetov píše učiteľ priebežne, podľa potreby, krátke hodnotenie do zošita. Na vysvedčení v časti Slovný komentár zhodnotí celoročnú prácu žiaka (s dôrazom na kladnú motiváciu a na celkový osobnostný rast dieťaťa).

Prierezové témy

prierezové témy	tematický celok	téma
Osobnostný a sociálny rozvoj	Človek a spoločnosť	Moja škola Moja školská taška V našej škole Moja trieda Cesta do školy Moja rodina
	Človek	Zmysly človeka Zrak – oko

		Sluch - ucho Zdravie
	Neživá príroda a skúmanie prírodných javov	Čas Deň Dni v týždni Svetlo a tiene Živá a neživá príroda
	Živočíchy	Voda Živočíchy Potrava živočíchov Pohyb živočíchov
	Rastliny	Rastliny Časti tela rastlín Korene rastlín Stonky rastlín Listy rastlín Kvety rastlín Plody rastlín
Výchova k manželstvu a rodičovstvu	Človek a spoločnosť	Cesta do školy Moja rodina
	Človek	Zmysly človeka Zdravie
	Neživá príroda a skúmanie prírodných javov	Čas Dni v týždni
Environmentálna výchova	Človek a spoločnosť	Moja škola Moja školská taška V našej triede Cesta do školy Moja rodina
	Človek	Zmysly človeka Zrak - oko
	Neživá príroda a skúmanie prírodných javov	Čas Deň

		Deň v týždni Svetlo a tieň
	Živočíchy	Voda Živočíchy Potrava živočíchov Pohyb živočíchov
	Rastliny	Rastliny Časti tela rastlín Korene rastlín Stonky rastlín Listy rastlín Kvety rastlín Plody rastlín
Mediálna výchova	Človek	Zmysly človeka
	Neživá príroda a skúmanie prírodných javov	Deň
	Živočíchy	Pohyb živočíchov
	Rastliny	Časti tela rastlín Opakovanie o rastlinách
Multikultúrna výchova	Neživá príroda a skúmanie prírodných javov	Svetlo tieň
Regionálna výchova a Ľudová kultúra	Človek a spoločnosť	Moja trieda Cesta do školy Moja rodina
Dopravná výchova	Človek a spoločnosť	Cesta do školy Moja rodina
Ochrana života a zdravia	Človek	Zmysly človeka Zrak - oko Sluch – ucho Čuch – nos Chuť – jazyk Hmat – koža zdravie

	Neživá príroda a skúmanie prírodných javov	Deň Dni v týždni Svetlo a tieň Živá a neživá príroda Voda
	Rastliny	Časti tela rastlín Korene rastlín Stonky rastlín Listy rastlín

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

autor	učebnica/iné učebné zdroje
R. DOBIÁŠOVÁ, O. KOVÁČIKOVÁ	Prvouka pre 1. ročník ZŠ
	odborné publikácie k témam prírodovedy
	encyklopédie
	webové stránky s témami prírodovedy
	materiálno-technické prostriedky

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.